

hmelja

Studijska Knjižnica
Na okopih 17
Celje

GLASILO HMELJARSKÉ
ZADRUGE z o. j. v ŽALCU

ŽALEC, SEPTEMBER 1946

Leto I.

Štev. 13.

Hmeljske sorte in suša

Zadnjič smo čuli, da kmetijstvo ni znanost, temveč poizkus. Zares danes kljub velikem doprinosu znanosti za napredek vseh kmetijskih panog še daleč nismo pri kmetovanju tako daleč, kakor n. pr. v industriji, kjer so že postavljeni trdni znanstveni temelji za proizvodnjo izdelkov. Kmetovalec se sicer vedno uči pri svojem delu in upošteva tudi izkušnje svojih tovarišev, za smotrno poizkusno delo pa mu manjka ne le potrebnih, dostikrat prav znatnih gmotnih sredstev, temveč predvsem primernega znanja ali vsaj zadostnih strokovnih napotil. Zato se s temi poizkusi trudijo v pretežni meri skupnostne, predvsem državne in zadrugaške poizkusne postaje.

Kakor je hmelj kot gospodarska panoga poln muhavosti, toliko je tudi kot rastlina posebnost, ki terja svoje v vsakem pogledu. Mnogo poizkusnih postaj in zavodov se po vsem svetu trudi, da bi tako preučili to rastlino, da bi jo mogli povsem zadovoljiti in bi potem dajala stalno najboljše pridelke tako glede količine kakor zlasti v pogledu kakovosti.

Ena glavnih ovir donosnosti kmetijstva sploh, kakor posebno še hmeljarstva, ki terja ne le ogromnih investicij in med vsemi rastlinami največ drobnega, ročnega dela, je suša. Boj proti tej vremenski nepriliki je težak in, v kolikor je z namakanjem možen, silno drag; zato iščemo drugih poti v boju proti njej. Že spomladi smo opozorili tovariše, hmeljarje na en način te borbe, ki obstoji v tem, da držimo s pomočjo kultivatorja prst v hmeljiščih vedno rahlo, da nam ta plast kot pokrov brani izhlapevanje dragocene vlage iz globljih plasti na eni strani, na drugi pa omogoča vsrkavanje najmanjših količin padavin, in se celo napaja iz nočnih ros. Velika večina tovarišev je upoštevala te naše nasvete in je bilo to njihovo ravnanje eden glavnih pripomočkov, da smo kljub suši — saj je padlo v šestih mesecih rasti le polovica običajnih padavin — pridelali množinsko in kakovostno prav zadovoljiv pridelek.

Vsak hmeljar ve, da niso vse hmeljske sorte enako občutljive za sušo. Prav zgodnje so najbolj občutljivejše, dočim pozne brez velike škode prenašajo še tako hudo pomanjkanje vlage. Naš golding spada v tem pogledu med občutljivejše sorte in je to tudi glavni vzrok, da se ni mogel nikjer obdržati, kjer vlada celinska suha klima, kakor n. pr. v žateškem in baškem okolišju. V angleški pokrajini Kent, ki je domovina te sorte, je vlaga tako v izobilju, da so letos pretežno pod dežniki obirali.

Rastlinski strokovnjaki so se vprašali, kje je vzrok za to različno ponašanje raznih hmeljskih sort, in so do-

gnali, da leži v njihovem koreninskem sestavu. Pri predvidnem odgrebanju celotnih korenin se je namreč pokazalo, da poženejo zgodnje sorte le malo korenin in rasejo le redke teh v globino. Zato te sorte tudi ne morejo izkoristiti talne vlage iz globljih plasti in so zelo občutljive za sušo. Pozne sorte pa poženejo ko drevo svoje številne korenine dvakrat globlje in kažejo pri kemijski preiskavi takšno obilico založene hrane v njih, da dobro shajajo z njo prav do cveta, ki ga lahko obilno zastavijo na dolgih in krepkih panogah. Kakor so pokazala izkopavanja, je naš golding kot srednje zgodnja sorta v pogledu razraslosti koreninja sredi med zgodnimi in pozniimi sortami, nagibajoč se bolj k prvim.

Pa bi dejal kdo, ki ne pozna razmer, da se naj torej oprimemo poznih sort, ki so tako zelo odporne proti suši in dajo mnogo večji pridelek ter trajajo ti nasadi najmanj dvojno dobo od goldingovih. Dve odločilni okolnosti pa sta vendar, ki nam to branita: slabša odpornost proti peronospori, bolhaču in rdečemu pajku ter slabša kakovost pridelka. Da velja to za vse pozne sorte, je pokazal tudi letošnji poizkus uvedbe v Srbiji udomačene pozne hmeljske sorte, uvedene tja iz Nemčije, v naše kraje. Sicer nenavadno krepko rastoča rastlina, ki je bila že v prvem letu zelo podobna drugoletniku, se je neopršena pokazala kot zelo slabo odporna proti peronospori. Ker tudi trikratno pršenje v letošnjem suhem letu ni dalo gladko zelenega pridelka, je hmeljska komisija prepovedala nadaljnje širjenje te sorte.

Zadrugaška selekcijska postaja v Žalcu pa je krenila po drugi poti, da preskrbi tovariše zadrugašnike s tako rastlino, ki bo dala obilen pridelek najboljše kakovosti, ki bo pa obenem v visoki meri odporna proti peronospori in suši obenem, pri tem pa se podaljša doseganja življenjska doba od 10 do 20 let. Iz drugih panog rastlinstva, zlasti iz sadjarstva in vinarstva, je znana važna vloga cepljenja rastlin in z njim v zvezi velik pomen podloge za rast in donos cepiča. V tem pogledu je izvedel znani sovjetski mičurinec akademik Lisenko uspele poizkuse, ki pomenijo naravnost revolucijo v rastlinski genetiki (nauku o dednosti). Tudi pri hmelju so se pred leti že vršili poizkusi s cepljenjem. Tako je izvedel vojvodinski hmeljar Čani pred leti, ko je peronospora uničevala pridelek poznega hmelja v Bački, na veliko cepljenje goldinga na zeleno v podlago poznega hmelja. Uspeh je bil prav zadovoljiv, saj je bil pridelek tako kakovostno kakor količinsko prav dober. Ker pa bi bilo treba na

zeleno precepljati vsako leto na novo pozne nasade, bi to delo znatno podražilo že itak visoke pridelovalne stroške, so to važno pridobitev zaradi nastopivše krize opustili. Znani češki rastlinar inž. dr. Blattny Ctibor je ubral drugo pot. Hoteč priti do trajnega cepljenca, ki bi ga ne bilo treba vsako leto precepljavati, je s kopolacijskim prerezom cepil mesnato sadiko ene sorte z enim popkovim obročkom na enako pripravljeno sadiko druge sorte, povezal cepljeno mesto z leukoplastom (obližem) in vsadil cepljenca. Ta pa se ni hotel sprijeti, temveč je pognal vsak konec zase lastne korenine in vitice. Na naši selekcijski postaji pa je uspelo letos s posebnim postopkom in z uporabo posebne zrastitev pospešujoče hormonske pasti doseči zrast cepiča in podloge ter vzgojiti celo vrsto stalnih cepljencev. Ti prvotniki so pokazali, da je cepljenec goldinga na pozno podlago bujnejše rasel, bolje rodil ter bil odpornejši proti suši in je ohranil svojo odpornost proti peronospori. Cepljenec pozne sorte na golding pa je ohranil bujno rast in rodnost ter odpornost proti suši, mimo tega pa se je njegova odpornost proti peronospori tako povečala, da je bilo težko najti na teh rastlinah znake peronospore in so bile kobule še 14 dni po koncu obiranja lepo zelene. Preuranjeno bi bilo seveda iz enoletnega opazovanja delati kakšne določne sklepe, zato bo postaja drugo pomlad na veliko izvedla te poizkuse, da točneje dožene vpliv cepljenja.

Pa bo dejal kdo, čemu je treba iz nekih začetnih uspehov takoj preiti na gojitev na veliko namesto, da bi počakali in opazovali te cepljence daljšo dobo let. Pregovor, čas je denar, ima zlasti v selekciji hmeljske rastline, ki se množi vegetativno (s sadeži) popoln pomen. Ko se dožene koristnost novega postopka, je treba imeti že izbran kader cepljačev, da bodo uvajali hmeljarje v

novi opravilo, na drugi strani pa bodo tudi že rodeči cepljeni nasadi hmeljarjem v spodbudo in posnemanje.

Tudi uporaba kolhicina (strupa jesenskega podleska), ki ga s tolikim uspehom zlasti v Sovjetski zvezi uporabljajo za vzgojitev orjaških rastlin z obilno rodovitnostjo, je pokazala v naši zadružni selekcijski postaji nekaj uspehov, čeprav je ta, kolikor je znano, prva uporabila ta način pridobivanja novih sort v hmeljarstvu.

Tov. inž. Petriček Janko je napravil zanimiv poizkus. Pri pršenju v cvet z raztopino bakrovega apna je dodal 500 gr domačega 10 odstotnega raš pospešujočega hormonskega preparata, znanega našim hmeljarjem pod zaščitno znamko FITODIN. Poizkusi z različnimi drugimi podobnimi preparati so namreč pokazali, da povzroči opršenje z njimi na neoplojenih rastlinah bohotno razvitje cveta, kakor da bi bili oplojeni, pri tem pa se ne razvije seme in pravimo temu pojavu jalorodnost (partenokarpija). Zato je bilo že v naprej verjetno, da bo s fitodinom opršeno cvetje razvilo daljše, težje in temnejše zelene kobule. Petričkov poizkus je povsem izpolnil to domnevo ter bo zadružna selekcijska postaja drugo leto nadaljevala te poizkuse, ki bodo, izvedeni s ceninim domačim sredstvom, tudi prinesli svoj delež v borbi proti suši, ker bo tako mogel tudi hmeljar na lahkih tleh pridelati »češpljevec«.

Tako moremo biti prav zadovoljni s temi začetnimi uspehi v borbi proti suši, zlasti če pomislimo, da smo začeli s skromnimi sredstvi. Pričakujemo, da bo tudi v tem pogledu ljudska oblast podprla s svoje strani prizadevanja naših, napredka in povzdige željnih zadružnikov, zlasti v pogledu neposrednih stikov z znanstvenim svetom.

Naš sovražnik št. 1

Kdo je pa ta, boste pri naslovu ugibali. Zares se je težko odločiti, ko kar mrgoli na vseh straneh sovražnikov naše zelene rože. Nekaj glavnih smo že s skupnimi naporji premagali. Tekače in mešetarje, ki so delali zdravo med nami in se pošteno mastili za naš denar. Uši in peronosporo smo krotili z veliko podporo prikladnega vremena. Imamo pa še skritega in potuhnjenega sovražnika, ki nam jemlje ugled na svetovnem trgu pri še tako lepo dorašilih in povsem zelenih kobulah. Ne vidiš ga v hmeljiščih vse do obiranja. Skriva se po živih mejah in po grmovju v gmajnah in prihaja ob času cveta neviden in doslej nepremagljiv v naša hmeljišča in občutno kviri odlično kakovost našega hmeljskega pridelka.

Ste že pogodili njegovo ime? Ne, potem vam pa povemo: divji hmelj je naš sovražnik št. 1. Pa ne bo tako hudo, porečete. Da bi bila ta skromna bratska rastlina, ki so jo v letih dobrih cen nekateri celo obirali in mešali med žlahtno blago, tako nevaren sovražnik, je pa menda precej pretirano. Če primete v roko šop kobul, vidite na koncu vsake dvajsete, morda celo le petdesete rastline belkast, močno razvit in preko drugih štrleč kobulni listič. Če ga izpulite, otipljete na njegovem spodnjem delu odebelino, ki se da izluščiti kot drobna kroglica. To je hmeljevo seme, strah hmeljske trgovine in velik škodljivec za ugled kakovosti našega hmelja, ki krade vsako leto lepe tisočake našim hmeljarjem.

Sredi julija srečavamo po živih mejah in grmovju hmeljske rastline z rdečimi vrvmi, bujnim listjem, ki ga niti peronospora ne napada, katere imajo namesto

cvetnih muh dolgo latje, iz katerega se pri najmanjšem dihu vetra kadi rumenkast »sončni« prah. To so moške hmeljske rastline — naš sovražnik št. 1, ki oplaja cvet žlahtnega hmelja, in nam povzroča ogromno škodo. Že vsa leta našega hmeljarjenja so klicali za blagor hmeljske kulture zaskrbljeni strokovnjaki na boj proti temu plevelu, ki ne nudi nobenega haska, pač pa je nevaren hmeljski škodljivec. Hmeljarji so omalovaževali njihov resen opomin in se je le delitvam gmajn in s tem zvezanim trebljenjem grmovja in urejevanjem potokov zahvaliti, da se je mnogo divjega hmelja uničilo. Kljub temu ga je še vedno dovolj, da nam še vedno kviri sicer odlično kakovost našega pridelka. Veste, kaj pravi svetovna trgovina? »Odpravite še ta madež z vašega blaga, pa ne boste imeli tekmeča na svetovnem tržišču.«

Važna in tehtna beseda je to, ki nam potiska rovnico v roke, da pričnemo načrten boj proti divjemu hmelju. Mnoge druge hmelj pridelujoče države, kakor n. pr. Češkoslovaška in Francija, so izdale posebne zakone o zatiranju divjega hmelja, ki obvezuje vsakega posestnika, da pod prettno občutne kazni uničuje ta plevel na svojem posestvu. Za izvedbo skrbijo posebne komisije, ki vsako leto pregledajo ves hmeljski okoliš in predlagajo zankrteže za kaznovanje. Poznamo zavednost naših hmeljarjev in ne zahtevamo od ljudske oblasti zakonitih ukrepov, temveč pozivamo vse tovariše, da se nemudno vržejo v boj proti zadnjim preostankom divjega hmelja. Na krajevnih odborih pa je, da čim učinkoviteje izvedejo to trebljenje.

Preureditev razporeda prevzema hmelja letnika 1946

Ker se je pokazalo, da je zmogljivost prevzemalcev hmelja večja, kakor smo prvotno računali, smo v želji, da bi se prevzem čim prej izvršil, preuredili razpored, kakor sledi:

30. septembra: Zgornje in Spodnje Grušovlje, Studence, Podkraj;
1. oktobra: Gomilsko, Petrovče;
2. oktobra: Trnava, Sv. Rupert, Zakl, Zalog, Sv. Križ, Železno, Galicija, Kunigunda, Zavrh, Kale;
3. oktobra: Polzela, Založe, Orova vas, Podvin, Škofja vas;
4. oktobra: Ločica (Polzela), Zgornja in Spodnja Ponikva, Ljubečna, Arclin, Šmarjeta, Lipovec, Leskovec, Bovše;
7. oktobra: Letuš, M. Braslovče, Podgorje, Breg, Šešče;
8. oktobra: Drešinja vas, Dobriša vas, Vransko, Prekopa, Stopnik;
9. oktobra: Arja vas, Kapla, Loke;
10. oktobra: Ojstriška vas, Pondor, Sv. Miklavž, Žalec, Griže;
11. oktobra: Ločica (Vransko), Vologa, Čeplje, Tršca, Tešova, Zaplanina, Limovce, Jeronim, Selo;
14. oktobra: Kapla vas, Latkova vas, Magdalena, Zabukovca;
15. oktobra: Šmartno ob Paki, Paška vas, Skorno, Podgora, Gorenje, Gauce, Slatine, Veliki in Mali Vrh;
16. oktobra: Vrbje, Sv. Lovrenc, Migojnica, Marija Reka, Sv. Pavel, Dolenja vas, Pongrac, Črni vrh;
17. in 18. oktobra: vsi oni kraji, ki zgoraj niso navedeni.

Če bo dovoz oviral dež, se naj ravnajo zadružniki takole: Za primer enega deževnega dne v tednu naj pripeljejo prizadeti hmelj v soboto. Če bi pa več dni nepretrgoma deževalo, pa pridejo prizadeti na vrsto po 16. oktobru, po istem vrstnem redu, kakor gori navedeno.

Opozarjamo vse zadružnike, da se točno držijo tega razporeda in pripeljejo strnjeno prav vsi na določeni dan svoje blago. Iz razlogov pravičnega tehničnega poslovanja ne bo mogoče delati prav nobenih izjem. Vsako morebitno izpremembo bo zadruga pravočasno javila svojim članom.

K prevzemu hmelja naj prinesejo vsi zadružniki svoje zadružne knjižice, da se točno ugotovi lastnik hmelja, njegovo bivališče, hišna številka in pošta. Tisti novi hmeljarji, ki še niso člani zadruga, pa naj predložijo pri prevzemu svoje točne podatke, kakor smo navedli že v zadnjem »Hmeljarju«. Pri prevzemu dobi vsak hmeljar tehtni list, s katerim se takoj po vrstnem redu zglesi v bližnji pisarni, kjer mu izstavijo nakazilo za akontacijo, s katerim prejme denar v Savinjski posojilnici.

Nekateri pripeljejo hmelj šele proti večeru, da bi jim ne bilo treba predolgo čakati. Tako se po nepotrebnem zavlačuje prevzem v noč. Ker se ne da kakovost, zlasti pa ne barva, pri umetni luči ugotoviti, opozarjamo vse voznike, da se bo prejemal le hmelj, ki bo dovožen do 2. ure popoldne.

S 26. oktobrom bomo zaključili prevzem letošnjega letnika in s tem tudi prodajo v inozemstvu. Kdor ne bo pripeljal do tedaj svojega letošnjega pridelka, se mu lahko pripeti, da ga bo moral dati med staro blago, ki pride še tudi na vrsto, ko se konča letošnja kampanja.

Nakupne cene za letnik 1946 v ČSR in mi

Češka vlada je določila za hmelj letnika 1946 naslednje cene: žateški hmelj 80 do 90 Kčs (to je 80 do 90 din) za kg, roudniški in usteški 76 do 86 Kčs ter tršički in dubski 72 do 82 Kčs. Za izbrano blago, ki pa ne sme presegati 10 odstotkov množine, se cena zvišuje za 2 Kčs pri kg.

V zadnji številki našega lista smo objavili, da so Čehi lani dosegli po kakovosti 50 do 80 din za kg, dočim smo mi edino z združno prodajo bili za 35 din na boljšem pri prima blagu, kar znaša 44 odstotkov več, pri slabšem blagu pa celo 60 odstotkov.

Kje tiči vzrok za letošnje višje odkupne cene na Češkem? Mar na višjih svetovnih cenah? Ne, ker svetovna hmeljska cena je letos celo nekaj nižja od lanske. Povišek hmeljske cene so dosegli Čehi samo s tem, da so šli po naši poti in so letos tudi oni organizirali združno prodajo hmelja, ki jo bo izvedla Češka hmeljarska zadruga z izločitvijo privatne trgovine. Če bi mi sami ne imeli še dovolj trdne vere v naš združni pokret, bi nam jo moglo vlti to dejstvo, da smo našli posnemalce pri tako kulturnem in gospodarsko razgledanem narodu, kakor so Čehi poznani po vsem svobodoljubnem in demokratskem svetu. To neovrgljivo dejstvo bo naše zavedne zadružnike še tesneje povežalo z združno mislijo, redkim nergačem, ki se jim cedijo sline po nekdanjih egiptovskih loncih lahkega mešetarskega zaslužka na račun delovne hmeljarske skupnosti, pa bo zavezalo blatne jezike.

Položaj na hmeljskih tržiščih

Po več ko enomesečnem opazovanju in pretehtavanju se prikazujejo obrisi letošnjih hmeljskih cen. Danes se suče na svetovnih tržiščih New Yorku, Londonu in Amsterdamu cena češkega hmelja med 124 in 110 din. Za naš hmelj so skraja pritiskali kupci, da stavimo precej nižjo ceno in so namigavali, da bi bila primerna in zanje sprejemljiva tako nekako po 85—90 din za kg. Ker pa zadruga ni popustila, so postali kupci voljniji in kakor vse kaže, ne bo zadruga našega odličnega blaga prodala dosti pod gornjimi cenami za češki hmelj. Slabše vrste seveda ne bodo mogle doseči te ravni in bodo znatno nižje prodane. Vse leto smo zgovorno opominjali, da naj tovariši zadružniki storijo vse, da bo kakovost pridelka čim boljša. Mnogi nas niso poslušali, češ, saj prvovrstnega ne morem imeti (zakaj, seveda niso povedali), potem je pa vseeno, saj so razlike v cenah med posameznimi vrstami le majhne. Ti lahkomišelniki tovariši si bodo letos pamet kupili, saj bo razlika med odličnim in slabšim blagom znatna in za njihov žep prav občutna šola.

Kakor smo že ponovno naglašali, se danes že jasno vidi, da o kakšnem pomanjkanju hmelja ni govora, vendar je pa živahno zanimanje za kvalitetno blago, ki ga nikakor ni na pretek. Trgovina ceni, da je letošnji svetovni pridelok za 100.000 cst večji od lanskega, ko je bila povsem krita potreba. Zlasti ameriški ogromni pridelok nam bo še več let pritiskal na ceno in je treba vedeti, da ima Amerika v roki tudi 60.000 cst hmelja v svoji zasedbeni coni v Nemčiji in ga meče na trg kot nemški reparacijski hmelj.

Kljub vsemu temu pa žlahtnega hmelja še dolgo ne bo preveč na trgu, zato naj hmeljarji zgrabijo priliko in čimprej obnovijo stare in opešane nasade ter tudi vsaj za 20 % povečajo površino pod hmeljem.

Preskrbite se pravočasno z umetnimi gnojili

Ljudska oblast je v polni meri uvaževala predstavko Hmeljarske zadruga o potrebi dovoljnih količin gnojil za obnovo hmeljarstva in dodelila 40 vagonov umetnih gnojil za leto 1947. Te pošiljke, sestojee se iz apnenega dušika, obeh vrst nitrofoskala in superfosfata, že dnevno prihajajo.

Že v zadnji številki »Hmeljarja« smo opozorili tovariške zadrugnike, naj izkoristijo priliko in se ob predaji hmelja, ko so vozovi v Žalcu, preskrbijo z umetnim gnojem. Nekateri so upoštevali nasvet zadruga, drugim pa ponavljamo naš poziv s pripombo, da dobi tudi tisti, ki iz akontacije ne more takoj plačati gnojil, njemu primerno količino, dolžni znesek pa se mu bo pri končnem obračunu odbil.

Ker ni verjetno, da bo na pomlad na razpolago čilski soliter ali pa žveplenokisli amonijak, je nujno, da posežejo hmeljarji po domačih umetnih gnojilih, ki pravočasno in prav uporabljena ne le nikakor ne zaostajajo za uvoženimi, temveč jih tako po izdatnosti in učinkovitosti, kakor tudi zlasti po tem, da jih še tako obilna vlaga ne more izprati v za rastline nedosegljivo globino, prekašajo, česar ne moremo trditi o obeh gornjih dušičnatih gnojilih. Treba pa je ta gnojila pravočasno raztrositi, ker jih rastlina v sedanji obliki ne more vsrkati, temveč jih mora vlažna zemlja tako predelati, da postanejo godna za rastlinsko prehrano. Zato je važno, da jih trosimo čim prej, ker nam nihče ni porok, če bo v zgodnji pomladi, ko je skrajni čas za to gnojenje, tudi dovolj za razkroj neobhodno potrebne vlage.

Gnojila moramo trositi pravilno, to se pravi, na široko po vsem hmeljniku. To ne zahteva strokovnjak-pismouk, temveč terja to rastlina sama, ki je zato razpredla svojo koreninsko mrežo po vsem hmeljniku. Tisto čaranje z umetnimi gnojili okrog same rastline je zato napačno, ker rastlina ni žival, ki le pri gobcu molze, temveč spre-

jemajo hrano prav vsi njeni podzemski in zunanji njeni deli — koreninje in listje.

Nekateri hmeljarji morda tudi iz napačne preračunljivosti odlagajo z nakupom umetnih gnojil. Tisti mački, ki so rjavčili: »Se bo zabrnil, se bo zabrnil...« postajajo vedno bolj tihi in varno tiščijo rep med noge spričo splošnega poleta dela, reda in nezlomljive vere v našo pravo pot polnih širokih ljudskih množic. Kam zakoplje, da govorimo o drugih oklevačih, pametnik svoj zaklad? V njivo! Zato spada tudi največji kmetov zaklad, umetni gnoj, na njivo, kjer mu ga nihče ne ukrade. Tretji pa se zanašajo, češ, morda bo pri vseobčem prizadevanju ljudske oblasti za znižanje cen, tudi cena umetnim gnojilom do spomladi padla. Tem povemo eno: cene umetnih gnojil so bile že dvakrat znižane in so sedaj uradno določene na najnižji možni stopnji za bodočo kampanjo.

Mimo vseh naštetih dejstev pa je še najvažnejše zadnje. O brihtnih Butalcih ste že čuli, da so se prišli škofu opravičiti, ker niso ob njegovem prihodu streljali s topiči. »Sto vzrokov, prečastiti,« je mencial njihov govornik, »smo imeli...« »No, in...« so namršili prevzvišeni obrvi. »Prvič,« je dvignil palec prvi Butalec, »smodnika nismo imeli...« »Pustite ostalih devet in devetdeset!« je zamahnil smehljaje se škof.

Ne da bi se merili z Butalci, moramo nazadnje priznati, da nimamo dovolj primernih skladišč za ves ta umetni gnoj. Zato pozivamo vse zadrugnike, da naj iz zavesti skupnostne povezave pridejo čim prej ponj. — Trdovratnim zakrknjencem pa velja resna beseda: Zadruga je storila vso svojo dolžnost, da preskrbi umetna gnojila. Nikomur pa ne more jamčiti, da bo mogel na pomlad še dobiti njemu sicer pripadajoči delež, ker ne moremo vedeti, kdo misli drugo leto gnojiti z umetnimi gnojili ali pa le s hlevskim gnojem, ker je morda že lani rastlino dovolj založil z umetnimi gnojili.

Menda smo si povsem na jasnem: **Kdor hoče skupnosti in sebi dobro, bo prišel čim prej po svoj nujno potrebni delež umetnega gnoja. Kdor bo ostal kljub vsem našim opominom gluha, naj pa posledice sam sebi pripiše in naj potem nikar ne tarna, če bo ostal brez gnojil.**

Kako so učili kmetovati pred petimi rodovi

Splošno vlada prepričanje, da je poučevanje kmetijstva šele plod zadnjih desetletij. Temu pa vendar ni tako. Že pred tisoči leti so izdajali razni pisatelji in celo pesniki knjige o praktičnem kmetijstvu, da omenimo le Vergila. Seveda niso bila ta dela dostopna širokim slojem kmetskega ljudstva, temveč so bili v pouk in napredek le peščici izobražencev, ki so se le iz veselja tudi bavili s kmetijstvom. Pri nas so v časih, ko je bil še redek časopis, bili nosilci kmetskega napredka duhovniki, ki so na župnih kmetijah preizkušali to, kar so čuli in brali drugod. Redki pa so bili tisti, ki so svoja dolgoletna opazovanja tudi zapisali ali celo izdali v knjigi. Redka in draga reč je bila takrat knjiga, zato se ne smemo čuditi, če so šli koristni nauki iz njih namesto med pouka in napredka potrebne kmete v gospodske knjižnice.

Koliko koristi bi imelo naše kmetijstvo, če bi bilo le v mali meri upoštevalo eno naših prvih kmetijskih knjig, ki jo je leta 1821. spisal Janez Pavel Ježenjak, prvi župnik cesarske kraljeve fare Olimlje pod naslovom: »Bukve sa pomozh, inu prid kmetam potrebne ukupsloshene sa Slovenze«. V uvodu piše, da so »lete

bukve tedaj ena pervina sa Slovenze. Nemece ima zadosti bukev, iz katerih se zna pri svojem kmetovanju podučiti: Kakor pak Nemece obilnost, ima Slovenec pomanjkanje.« Pisec toži nadalje, da »je v slovenskem jeziku pisanje težko zavoljo pomanjkanja besede, svojo misel tako zapisati, kakor je izreči.« »Zato bo knjiga, ki je prva v tej stroki vsaj led nalomila, če ga že ne prelomi.«

V predgovoru pravi: »Dobro kmetovati je med vsmim ta nar bol potrebna vednost. Vsaka umetnost ima svoje postave, kmetvanje tudi svoje. Čež te postave grešiti, je sebe v veliko škodo postaviti. Po vsih cesarskih deželah so take bukve na luč peršle, iz katerih se zna po postavah nature kmetovati učiti, to je zemlo tako delati, kakor ona hoče inu mora delana biti. Sami vi Slovenci takih bukev še nimate. Ali ste vi le ena zelo majhna peščica ljudi, de se na vas nima gledati? Pol Štajerske in Koroške inu cela Krajnska dežela je vas polna. Vas je tavžent inu tavžent, ja več kakor en milion. Tak tedaj eno imenitno kardelo. Bukve, katere so vam dosihmal v roke dane, so bukve svete vere, krščanskega uka inu pobožnosti, takih bukev pak, iz katerih bi se znali kmetijo učiti, ali katere bi vam per vaših vsakdanjih potrebah na pomoč bile, vi nimate.«

Nadaljevanje.